

В ходе работы с учителями, проходившими курсовую переподготовку мы развивали их управленческое мышление, формировали умения и навыки самостоятельно добывать знания по менеджменту, наблюдать и объяснять управленческие процессы, развивали навыки самостоятельного творческого мышления, вырабатывали способность разбираться в проблемах менеджмента и выбирать пути их решения.

Однако решить эту проблему в течение двух недель просто нецелесообразно. Мы считаем, что методические службы школ сегодня должны больше внимания уделять подготовке учителя – менеджера.

Достичь ускоренного саморазвития каждого педагога можно через систему чтения теоретических курсов по проблеме менеджмента, на заседаниях методологического семинара, где больше внимания уделить принципам организации менеджмента, изучению вопроса законов организации ученического коллектива, через сеть научно-практических конференций, приуроченных актуальным проблемам педагогического менеджмента, обмену мнений учителей практиков по его организации и осуществлению, через систему педагогических тренингов по преодолению личных ограничений, препятствующих успеху, профессиональному росту.

І.О.Грязнов

ОБҐРУНТУВАННЯ КОМПОНЕНТІВ СИСТЕМИ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ

В статтє автор раскрывает цели, компоненты, объекты, содержание морального воспитания будущих офицеров.

In the article the author discredits purposes, components, objects, content of moral bringing up of future officers.

Для дослідження зв'язків і відносин у процесі морального виховання майбутніх офіцерів-прикордонників було вивчено історію його виникнення та подальшого розвитку, емпіричними методами зібрано дані про сучасний стан зазначеного процесу, здійснено педагогічний аналіз основних компонентів, а також використано такий загальнонауковий метод дослідження, як системний підхід. Його застосування дозволило в науково-дослідних цілях розглянути процес морального виховання майбутніх офіцерів-прикордонників як стійку та динамічну систему.

На думку Т.А.Льїної [1,8], Ю.О.Конаржевського [2,36], О.П.Корольова [3,245], М.Ю.Красовицького [5,41], В.С.Пікельної [4,63], В.В.Райка [6,9], визначення поняття «педагогічна система» має такі основні характеристики: наявність певної сукупності компонентів; визначення принципів, які дають підставу до об'єднання компонентів; наявність зв'язків і взаємодії із зовнішнім середовищем та іншими системами; функціонування системи як цілісної єдності; цілеспрямованість у функціонуванні системи.

Метою статті є визначення компонентів системи морального виховання майбутніх офіцерів-прикордонників.

Система морального виховання майбутніх офіцерів-прикордонників – це функціонально пов'язані компоненти взаємодії суб'єктів та об'єктів зазначеного процесу на кожному етапі цілеспрямованого, планомірного педагогічного процесу, спрямованого на реалізацію мети і завдань морального виховання майбутніх офіцерів-прикордонників.

Аналіз наукової літератури, експертне опитування викладачів Національної академії Державної прикордонної служби України (НАДПСУ) та командного складу Державної прикордонної служби України (ДПСУ) дали можливість визначити компоненти системи морального виховання майбутніх офіцерів-прикордонників. Ними є: мета морального виховання майбутніх офіцерів-прикордонників; умови морального виховання майбутніх офіцерів-прикордонників; об'єкти та суб'єкти процесу морального

виховання; зміст і сфери морального виховання; педагогічні впливи на майбутніх офіцерів-прикордонників; прийоми оцінки та корекції отриманих результатів; відносини і взаємозв'язки між названими компонентами.

Мета системи морального виховання майбутніх офіцерів-прикордонників полягає в тому, щоб сформувати стійкі моральні якості в курсантів на підставі загальнолюдських цінностей як міцні, стійкі і багатогранні якості особистості. Ці якості повинні мати виражену військову спрямованість.

Важливим компонентом системи морального виховання майбутніх офіцерів-прикордонників виступають об'єктивні умови, що складаються у НАДПСУ. Однак, умови перетворюються у чинники впливу лише в результаті активності стосовно них з боку суб'єктів виховання. Експертне опитування командного та викладацького складу НАДПСУ дало можливість визначити такі педагогічні умови морального виховання майбутніх офіцерів-прикордонників: поглиблення етичних знань курсантів-прикордонників; підвищення моральної культури офіцерів НАДПСУ; упровадження системи морального виховання майбутніх офіцерів-прикордонників у різні сфери навчальної та службової діяльності; урахування чинників впливу соціального середовища на моральне виховання майбутніх офіцерів-прикордонників.

Системний підхід не лише розширює коло суб'єктів навчально-виховного процесу, але й передбачає їхню високу активність, вимогливість до себе та інших. У цьому плані завдання особливої важливості – залучити до активної діяльності всіх суб'єктів навчально-виховного процесу, якнайшвидше й ефективніше перевести об'єкт виховання в суб'єкт.

Не менш актуально, щоб у процесі морального виховання були задіяні всі суб'єкти виховного процесу: кожний сержант, прапорщик, офіцер; командири і викладачі; військові колективи. Усунення хоча б однієї з названих ланок веде до негативних виховних результатів.

Головним об'єктом морального виховання є особистість курсанта. З НАДПСУ випускаються не військові колективи, а конкретний офіцер із властивими йому етичними знаннями, моральними якостями, сформованим світоглядом. Потрібно враховувати положення про те, що особистість формується в колективі, що не можна протиставляти особисте колективу. Отже, колектив повинен розглядатися і як об'єкт, і як суб'єкт морального виховання курсантів.

Об'єктами морального виховання повинні також виступати різні категорії військового колективу, з чого випливає необхідність диференційованого підходу до них. Це передбачає конкретні заходи.

Моральне виховання необхідно забезпечувати відповідним змістом. Зміст виховання в цілому – це комплекс різних ідей, теоретичних положень, норм, правил, які вихователь повинен передати вихованцям.

Актуальність змісту морального виховання визначається конкретними потребами військової практики. У сучасних умовах є особливо важливим, щоб кожний курсант не просто готував себе до майбутньої виховної роботи, але й вирішував це завдання практично. Виділення головної ланки впливає з оцінки моральних категорій. Без урахування даної вимоги системний підхід до морального виховання не може здійснюватись. Поєднуючи всі сфери виховання, моральні оцінки додають змістові всієї виховної роботи цілісний і цілеспрямований характер.

З урахуванням вимог системного підходу важливого значення набуває проблема сфер морального виховання. Такими сферами є: навчальна, службова, суспільна та побутова. Кожна з них одночасно виступає сферою прояву і сферою морального виховання майбутніх офіцерів-прикордонників.

Суспільна сфера морального виховання майбутніх офіцерів-прикордонників формується за допомогою розвитку їхньої індивідуальної активності до процесу, який вивчається. У формуванні такого вміння роль суспільної

сфери є однією з вирішальних. Прямий вплив на виховання чинить матеріально-побутова сфера. Головним у життєдіяльності курсантів виступає навчальна і службова діяльність. Недоліки цієї сфери іншими практично не компенсуються. Так, на низькому рівні налагоджений навчальний процес не може заповнитися матеріально-побутовою забезпеченістю курсантів, а відсутність належної дисципліни – добре налагодженою суспільною роботою. Саме у службовій та навчальній сферах формуються головні якості особистості, необхідні майбутнім офіцерам для служби. Отже, увага до названих сфер повинна бути першорядною.

Для реалізації багатогранного змісту морального виховання курсантів є необхідною чітка система педагогічних впливів. Основу її складає сформована в теорії і практиці система принципів, методів, форм та засобів виховання, застосованих з урахуванням специфіки морального виховання. У цілому система морального виховання курсантів передбачає використання всієї сукупності методів і формування якостей, необхідних майбутнім офіцерам-прикордонникам.

Перед педагогічною практикою все гостріше постає завдання контролю й урахування проявів активності, особливо з боку тих категорій, які не є прямими начальниками курсантів. Облік і контроль активності у моральному вихованні є особливо необхідними, поки вони не стануть звичкою, рисою характеру кожного вихователя. Здійснення системного підходу робить актуальною проблему оцінки результатів морального виховання та корекції педагогічних впливів. Оцінка і корекція – найважливіші елементи педагогічної системи. Без них було б неможливо визначити ступінь ефективності її функціонування, забезпечити налаштування кожного її елемента та системи в цілому.

Визначені компоненти системи морального виховання майбутніх офіцерів-прикордонників створюють цілісність, єдність лише під впливом суб'єктивного чинника

в процесі реальних взаємовідносин, що складаються між різними категоріями вихователів і вихованців. Саме різні форми взаємин створюють системні зв'язки у моральному вихованні.

Таким чином, в умовах НАДПСУ функціонування системи морального виховання майбутніх офіцерів-прикордонників передбачає цілеспрямований, планомірний і постійний процес взаємодії суб'єктів та об'єктів зазначеного процесу із комплексним використанням засобів, методів, прийомів і форм роботи в їх діалектичному взаємозв'язку із закономірностями та принципами виховання. Система регулюється урахуванням результатів поточного і підсумкового контролю для корегування виховного процесу. Механізм мотивації виступає важливим засобом саморегуляції системи морального виховання майбутніх офіцерів-прикордонників.

Продовжити дослідження доцільно за такими напрямками: педагогічні основи керування процесом морального виховання майбутніх офіцерів-прикордонників; експериментальна перевірка системи морального виховання майбутніх офіцерів-прикордонників.

Література

1. Ильина Т.А. Структурно-системный подход к исследованию педагогических явлений // Результаты новых исследований в педагогике. – М., 1977. – С. 3-18.
2. Конаржевський Ю.А. Педагогический анализ учебно-воспитательного процесса и управления школой. – М.: Педагогика, 1986. – 143 с.
3. Корольов О.П. Система етичного виховання працівників Державної митної служби України // Збірник наукових праць № 25. Частина II. - Хмельницький: Видавництво НАДПСУ, 2003. - 361с.
4. Пикельная В.С. Теоретические основы управления.: Методическое пособие. – М.: Высшая школа.- 175 с.

5. Практична педагогіка виховання. Посібник з теорії та методики виховання / За редакцією Красовицького М. Ю. – Київ - Івано-Франківськ: Плай, 2000. – 218 с.
6. Райко В.В. Формування потреби в професійній самореалізації особистості курсантів-прикордонників. Автореф. дис... канд.. пед. наук: 13.00.04.- Хмельницький: НАДПС України, 2003. - 18 с.

Т.О.Дороніна

ГЕНДЕРНА ОСВІТА У СИСТЕМІ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Стаття посвячена вопросу внедрения гендерного образования в профессиональную подготовку студентов и предлагает вариант спецкурса по теории литературы.

The article is devoted to the task of providing of gender education in the professional training of students. The author gives his program the genders' course of theory literature.

Гендерна рівність - один з головних факторів розвитку демократичної держави і формування громадянського суспільства. Упровадження гендерної рівності в реальне життя забезпечується добре сформованою гендерною освітою в навчальних закладах. Тим місцем, у якому формується менталітет і цінності особистості, є освітні установи (школи й університети). Становлення політики гендерної освіти, її змісту і форм для освітніх установ України сьогодні особливо важливе й актуальне, з огляду на факт існування гендерного дисбалансу практично у всіх сферах громадського життя.

У даний час вже існують перші здобутки аналізу вітчизняної гендерної педагогіки з опорою на теорію соціальної конструкції гендеру і теорію гендерних систем. Одним з важливих завдань теоретичних досліджень сьогодні можна вважати розгляд і визначення базових понять, пов'язаних із самою гендерною педагогікою, гендерним виміром в освіті, іншими термінами. У цілому можна